

e-mail: l.gorbey987@ukr.net

Горбей Л.І., *начальник відділу моніторингу видатків місцевих бюджетів
Головного управління Державної казначейської служби України*

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО МЕТОДУ БЮДЖЕТУВАННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Gorbey L.I., *Head of the Monitoring of Local Budget Expenditures of the Main
Department, State Treasury Service of Ukraine in Ternopil region*

FEATURES INTRODUCTION OF THE BUDGETING AT LOCAL LEVEL

Практика формування та виконання бюджету за програмно-цільовим методом поширилась у низці країн. В Україні бюджетна реформа, яка почалася з прийняттям Бюджетного кодексу у 2001 р., передбачала вдосконалення практики складання та виконання бюджету через застосування сучасних методик та прогресивних підходів, підтверджених світовим досвідом. Складовою цього процесу було впровадження середньострокового планування бюджету з використанням одного із сучасних інструментів бюджетування – програмно-цільового методу [1].

В Україні методику програмного бюджетування вперше використано при формуванні Державного бюджету України на 2002 р. Що стосується місцевих бюджетів, то з 2008 р. тривав експеримент по запровадженню ПЦМ на місцевому рівні, у якому взяли участь чимало міст та регіонів України, а повний перехід місцевих бюджетів на даний метод бюджетування згідно норм Бюджетного кодексу України повинен був розпочатися з 1 січня 2017 р.

Відповідно до ст. 2 Бюджетного кодексу України програмно-цільовий метод у бюджетному процесі – метод управління бюджетними коштами для досягнення конкретних результатів за рахунок коштів бюджету із застосуванням оцінки ефективності використання бюджетних коштів на всіх стадіях бюджетного процесу [2].

Суть програмно-цільового методу бюджетування полягає в розподілі фінансових ресурсів за програмами, що мають конкретні стратегічні цілі й оперативні завдання, які необхідно виконати. Головним інструментом ПЦМ є бюджетна програма, яка складається з тісно пов'язаних між собою

компонентів, спрямованих на виконання завдань та досягнення однієї цілі або низки середньострокових чи довгострокових цілей програми.

Загалом, запровадження програмно цільового методу складання та виконання бюджету має цілу низку переваг, серед яких:

- забезпечення прозорості бюджетного процесу, що чітко визначає цілі і завдання, на досягнення яких витрачаються бюджетні кошти, підвищення рівня контролю за результатами виконання бюджетних програм;

- забезпечення за результатами виконання бюджету можливості здійснення оцінки діяльності учасників бюджетного процесу в процесі досягнення поставлених цілей та виконання завдань, а також проведення аналізу причин неефективного виконання бюджетних програм;

- посилення відповідальності головного розпорядника бюджетних коштів за дотриманням відповідності бюджетних програм законодавчо визначеній меті його діяльності, а також фінансове забезпечення бюджетних програм;

- підвищення якості формування бюджетної політики, ефективності розподілу і використання бюджетних коштів.

Запровадження ПЦМ на рівні місцевих бюджетів повинно значно підвищити ефективність використання бюджетних механізмів для досягнення стратегічних цілей держави у сфері освіти, охорони здоров'я, фізичної культури, соціального захисту та культури й відстежувати обсяг і якість послуг, що надаються. Вдало зазначає В. Русін, що з метою підвищення ефективності використання фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування одним із першочергових завдань є необхідність переходу від принципу утримання бюджетних установ до принципу отримання відповідною установою конкретного результату від використання бюджетних коштів. Цього можна досягнути за допомогою впровадження програмно-цільового методу по бюджетах всіх рівнів місцевої влади [3]. При використанні цього методу основна увага акцентується не на тому як утримати бюджетні установи, а на тому, які результати будуть від використання бюджетних коштів, тобто ефективність їх використання [1].

З 01.01.2017 Тернопільщина, як і вся Україна, почала працювати з новою класифікацією видатків місцевих бюджетів за програмно-цільовим методом бюджетування. До складу Тернопільської області входять 463 місцевих бюджети, з них:

- 1 обласний бюджет,

- 4 міських бюджети міст обласного значення,
- 17 районних бюджетів,
- 9 міських бюджетів міст районного значення,
- 5 селищних бюджетів,
- 391 сільський бюджет,
- 36 бюджетів об'єднаних територіальних громад.

На програмно-цільовий метод перейшли 58 місцевих бюджетів. Це бюджети які мають взаємовідносини з державним бюджетом, а саме:

- обласний бюджет,
- бюджети міст обласного значення,
- районні бюджети,
- бюджети об'єднаних територіальних громад.

Застосування програмно-цільового методу та його особливості визначені ст. 20 Бюджетного кодексу України.

Особливими складовими програмно-цільового методу в бюджетному процесі є:

- бюджетні програми;
- відповідальні виконавці бюджетних програм;
- паспорти бюджетних програм;
- результативні показники бюджетних програм.

Бюджетна програма – це сукупність доходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення та реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій.

Відповідальним виконавцем бюджетних програм може бути головний розпорядник бюджетних коштів за бюджетними програмами, виконання яких забезпечується його апаратом, або розпорядник бюджетних коштів нижчого рівня, який виконує бюджетні програми у системі головного розпорядника.

Паспорт бюджетної програми – це документ, що визначає мету, завдання, напрями використання бюджетних коштів, відповідальних виконавців, результативні показники та інші характеристики бюджетної програми відповідно до бюджетного призначення, встановленого рішенням про місцевий бюджет.

Отже, при програмно-цільовому методі у бюджетному процесі з'являється декілька нових процедур – складання і затвердження паспорта

бюджетної програми, складання звіту про виконання бюджетної програми та здійснення оцінки ефективності бюджетної програми.

Після закінчення бюджетного періоду розпорядники бюджетних коштів подають звіти про виконання паспортів бюджетних програм до місцевих фінансових органів у терміни встановленні чинним законодавством.

На сьогодні сформовано нормативно-правову базу, яка дозволяє застосувати програмно-цільовий метод бюджетування на місцевому рівні. Так, у Бюджетному кодексі України передбачено обов'язковість використання програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів. Наказами Міністерства фінансів України затверджено структуру кодування програмної класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів і типову програмну класифікацію видатків та кредитування місцевих бюджетів, тимчасову класифікацію видатків та кредитування для бюджетів місцевого самоврядування, які не застосовують програмно-цільового методу, примірний перелік результативних показників бюджетних програм для місцевих бюджетів за видатками, що можуть здійснюватися з усіх місцевих бюджетів.

Отже, підсумовуючи результати вище викладеного відзначимо, що повномаштабна реалізація програмно-цільового методу на місцевому рівні повинна дозволити ефективно та прозоро для суспільства управляти фінансовими ресурсами місцевих бюджетів.

Література:

1. Русін В.М. Програмно-цільовий метод формування та виконання місцевих бюджетів / В.М. Русін // Україна в XXI столітті: проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку: збірник наукових праць за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції / Відп. ред. Андрейцева І.А. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет, 2008. – С. 299–302.

2. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 №2456-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – №50–51.

3. Русін В.М. Шляхи оптимізації фінансового забезпечення реалізації власних та делегованих повноважень органів місцевого самоврядування / В.М. Русін // Інноваційна економіка. – 2012. – №6. – С. 323–327.